

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 910600/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב הראשי לישראל הרב דוד ברוך לאו, הרב אליעזר איגרא, הרב א' אהרן כץ

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יהושע זילבר)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד צבי טהורי)

הנדון: 'דין כעין פשרה' בכתובה כשספק אם 'תרומת' האישה לפירוד שקולה כ'מרידה הדדית'

פסק דין

רקע

לפנינו ערעור על פסק דין בית הדין האזורי מיום כ"ג אלול תשע"ב (10.9.12) שבו נפסק בדעת רוב כי האישה חייבת לקבל גט מבעלה וכי היא אינה זכאית לכתובתה.

הצדדים התגרשו, ובית הדין הגדול נדרש בהרכב קודם לעניין הכתובה. בתיק זה התקיימו דיונים, אולם שניים מתוך שלושת הדיינים שעסקו בנושא פרשו משיבתם בבית הדין הגדול, ועקב כך לא הייתה אפשרות להחליט בנושא בלי דיון.

נתקיים דיון בפני הרכב בית הדין הנוכחי, הושלמו פרטים ועתה הגיע מועד ההכרעה.

פסק הדין נשוא הערעור

בפסק הדין נשוא הערעור יש תיאור מפורט של מסכת החיים המשותפת, שנמשכה כשנה וחצי, מחודש מרץ 2007 עד חודש אוגוסט 2008. את התביעה לשלום בית הגישה האישה בחודש אוקטובר 2007, ואת התביעה לגירושין הגיש הבעל בחודש אוגוסט 2008.

הנימוק העיקרי לחיוב האישה בגט היה שהצדדים פרודים זמן רב ושאין רוצים זה בזה. הבעל תבע גירושין, והאישה התעקשה להתגורר בבית אימה באופן שאינו מאפשר קיום חיי נישואין סבירים. בהמשך לא שיתפה האישה פעולה בניסיונות לשלום בית.

טענות המערערת

האישה טוענת שבית הדין האזורי טעה בקביעות העובדתיות לגבי כמה "תחנות" בחיים המשותפים של הצדדים.

א. בית הדין כתב שהאישה התחמקה מלהופיע בפגישות אצל יועצת בית הדין, בעוד האישה טוענת שלא יכלה להופיע בגלל מחלתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. בית הדין כתב שהצדדים לא פנו לד"ר ליהמן בגלל עלות הטיפול, כאשר האישה כתבה לבית הדין כי היא מוכנה לשאת בחלקה בעלות הטיפול.

ג. בית הדין כתב שהאישה התעקשה להמשיך להתגורר בבית אימה, כאשר האישה רצתה לעבור להתגורר בעיר מודיעין, והבעל הוא זה שסירב – בתחילה התגורר בבית אמו בחיפה, ולאחר שפוטר מעבודתו שם, באוקטובר 2007, ביקש מיוזמתו להתגורר בבית אימה.

ד. לטענת האישה, מדובר בבית בן שלוש קומות שאין כל קושי לקיים בו חיי נישואין במקביל למגורי האם במקום.

ה. עוד קודם שחלתה שכרה האישה בית ביישוב [...] והזמינה את הבעל לבוא להתגורר איתה, אך הוא סירב – לטענתה, משום שכבר אז נתן עיניו באחרת, בניגוד לאמור בפסק הדין שרק כשנתיים לאחר הפירוד קשר הבעל קשר עם אחרת.

ו. גם אם התיאור בפסק הדין – שהאישה דרשה שיתגוררו בבית אימה – נכון, אין זו עילה לחייבה בגט.

תגובת המשיב

הבעל משיב, בנוסף לנימוקי פסק הדין האזורי, שהוצגו לפני בית הדין קלטות המוכיחות את התנהגות האישה כלפי בעלה – גירושה אותה מביתה בצעקות וקללות.

דיון

העובדות כפי שהן עולות מדיוני בית הדין האזורי ומהחומר שבתיק

אמנם כאמור בפסק הדין, חיי הנישואין החלו "ברגל שמאל" כאשר הצדדים הסכימו להתגורר 'יחד ולחוד' בתקופת הנישואין הראשונה. לאחר כחצי שנה, כאשר בא הבעל להתגורר בבית חמותו, נוצר סכסוך בין הצדדים, כעולה מפרוטוקול הדיון הראשון שהתקיים בתביעת האישה לשלום בית, בחודש נובמבר 2007 – שם דרש הבעל שלא להתגורר אצל חמותו. האישה הסכימה לעבור להתגורר במודיעין. בית הדין המליץ לצדדים לפנות ליועץ מוסכם.

בדיון השני שהתקיים בחודש ספטמבר 2008, התגוררו הצדדים עדיין בבית אימה של האישה. האישה תבעה שלום בית וביקשה ניסיון במקום אחר, הבעל עמד על תביעתו לגירושין, וטען שהאישה מקללת אותו ו'זורקת' אותו מהבית וכמו כן מנסה לסכסך בינו לבין ילדיו מנישואין קודמים.

מאז הייתה הפסקה בדיונים בגלל מחלת האישה. הדיונים התחדשו בחודש אוקטובר 2011 – הצדדים חזרו על עמדותיהם, ובית הדין החליט על קיום דיון הוכחות.

הדיון התקיים ביום ג' במרחשוון תשע"ב (31.10.11):

הופיע עד מטעם הבעל, שהעיד על מערכת היחסים בין בני הזוג, בין היתר העיד על שיחה קשה שהתנהלה בין בני הזוג בנוכחותו, שכללה התקפות של האישה על הבעל, ועל כך שהבעל רצה לשכור דירה במודיעין והאישה התעקשה להתגורר עם אימה.

בדיון נחקרו הבעל והאישה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל שב וטען על יחס קשה מצד האישה ועל אף שלפחות במהלך השנה הראשונה רצה לקיים את הנישואין.

האישה טענה שרצתה בבעל ואף רצתה לעבור להתגורר איתו במודיעין, ומאידך גיסא הודתה שבמהלך החיים המשותפים אמרה לבעל דברים קשים, והסבירה זאת בכך שהבעל מתגורר מחוץ לבית, או שבאותה עת הייתה תחת השפעת הורמונים. האישה גם לא הכחישה את מרבית דברי העד, והסתפקה בתשובה שאינה זוכרת.

עניין נוסף שעלה היה טענת האישה שהבעל לא קיים איתה חיי אישות בתקופה שקיבלה טיפול הורמונאלי כדי להרות. הבעל הכחיש וטען שחודש לפני שעזב אמרה לו האישה שהיא בהריון.

באותו דיון חתמו הצדדים על טופס ויתור סודיות, כדי לקבל חומר ממכון שילב שטיפול בצדדים כמה חודשים לאחר נישואיהם.

מכון שילב שלח לבית הדין מכתב, שהוצג גם לפנינו, שהצדדים היו לפניו במסגרת של טיפול זוגי וכי אין בידו תיעוד מהפגישות.

דיון נוסף התקיים ביום כ' באדר תשע"ב (14.3.12) לבקשת האישה, ובו נשמעה עדות בת זוגו של הבעל שהעידה על המועד שבו החל הקשר עם הבעל ועל שלבעל היו ידידות גם בעבר. יודגש שהבעל הכחיש בעבר שהיה לו קשר עם נשים אחרות בתקופת הנישואין.

משמעותן של העדויות ושל התרשמות בית הדין וערכן הראיית־ההלכתי

בשולחן ערוך (אבן העזר סימן פ סעיף טז וסימן קנד סעיף ג) נפסק שאין צורך בעדות כשרה כדי לברר את מצב היחסים בין בני הזוג, ודי בעדות של עד או עדה אחת. בנדון דידן בית הדין האזורי התרשם באופן בלתי אמצעי ממצב היחסים בין בני הזוג בתקופה שקדמה למחלת האישה, בתוך תקופת המחלה ואחריה. הדברים שאמרו העד והאישה בדיונים מספיקים לצורך קביעת התרשמות, שבוודאי אינה פחותה מעדות של שכן או שכנה.

ניכר מפסק הדין שעובדת היותם של הנישואין נישואין שניים לבעל והעובדה שהיו כשלים בתחילת הנישואין – שלא טופלו מספיק בתקופה הראשונה אחרי הנישואין – מצטרפות לדברים שנאמרו בפרוטוקול הדיון ומייצרות עימם תמונה כוללת של נישואין כושלים, שבשלב די מוקדם לא רצו בהם שני הצדדים, ומאותו רגע החלו להאשים זה את זה בכישלונם.

טענות האישה בערעור עוסקות בפרטים שבחלקם הגדול גם אינם נכונים, אך גם אם הפרטים נכונים, התמונה הכוללת הברורה והחד־משמעית שהצטיירה בפני בית הדין האזורי מספיקה כדי לקבוע שהאישה לא רצתה בבעלה או שרצונה בו היה בכפוף להגשמת רצונותיה, ושלא בדרך המכבדת הנהוגה בין איש לאשתו.

גם אנו לא התרשמנו שהחיים בבית המשותף עם האם-החמות הועילו לבני הזוג, ולא התרשמנו כי נעשה מאמץ כן מצד האישה לשנות מציאות זו כשעוד ניתן היה לשנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שליחת האפשרות לפטור את האיש מתשלום הכתובה בשל הסכם הממון שכרתו הצדדים נוסף עוד: בא כוח המשיב העלה בפני בית הדין את טענת הסכם הממון שנכרת בית הצדדים טרם הנישואין שבו נקבע כי לא יהיו לצדדים דרישות ומענות מעבר לכתוב בהסכם, ועל כן סבר כי אין לאישה זכות לתבוע כתובה.

אמנם מעיון בהסכם הממון עולה שמפורש בסעיף 5 כי במקרה של פרידה "לא יהיו לאף אחד מהם דרישות ומענות בנושא האמור". "הנושא האמור" שם הוא פרטי הרכוש שאיתם באו בני הזוג לחיי הנישואין, לא נאמר כאן שלא תהיינה טענות ומענות בנושאי רכוש אחרים כגון כתובה. לכן מטעם זה לא ניתן היה לפטור את האיש מחיובי הכתובה, אלא רק מהתרשמות בית הדין מחייהם המשותפים שלא היו חיי נישואין כראוי.

הכרעת הדין

אמנם ידועים דברי רבנו ירוחם (מישרים נתיב כג חלק ח) שכתב:

"וכתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה: 'לא בעינא ליה, יתן לי גט וכתובה', והוא אומר: 'אנא נמי לא בעינא לך, אבל איני רוצה ליתן גט' – מסתברא דאין דנין אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא, אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו, לאחר שנה כופין אותו לגרש והפסידה תוספת וכל מה דיהיב לה מדיליה, דאדעתא למישקל ולמיפק לא יהיב לה."

על אף העובדה שבפסקי דין קודמים התייחסנו לדברי רבנו ירוחם – אם הם שייכים במקרים מעין זה, במקרה זה נראה לנו שכיוון שעל כל פנים לא איבדה האישה את עיקר כתובתה, יש לחשב את כתובתה – כעין פשרה (המתחשבת באפשרות שלא הפסידה אף את התוספת) כסך מאתיים וזו המוזכר במסכת פאה לגבי הזכות לצדקה – כיכולת מחיה שנתית.

אשר על כן, במקרה זה, בהתחשב בדעת המיעוט שבבית הדין האזורי ישלם האיש לאישה סך 50,000 ש"ח.

ניתן ביום י"ג בתשרי התשע"ח (3.10.2017).

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

הרב דוד ברוך לאו